

บทความวิจัย (Research Article)

นางครวญ : การศึกษาเชิงนิเวศในมุมมองสัตว์ศึกษา
Nang Kruan : Ecological Criticism in Animal Studies

เวนิกา ยงพรหม^{1*} นิชาภัทร พุ่มอิม¹ สุปราณี เอี่ยมอิม¹

รัตนาวดี ปาแปง² และเมศิณี ภัทรมูธา²

Wenika Yongprom^{1*}, Nichapat Phumaim¹, Supranee Aeimaim¹,

Ruttanawadee Papang², and Mesinee Pataramutha²

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการประกอบสร้างความเป็นสัตว์ในนวนิยายเรื่อง นางครวญ ของภาคินัย กสิรักษ์ โดยใช้แนวคิดสัตว์ศึกษาภายใต้มุมมองการวิจารณ์เชิงนิเวศในการนำมาศึกษาวิเคราะห์ ผลการศึกษาพบว่า นักเขียนประกอบสร้างความเป็นสัตว์ในนวนิยายผ่าน 5 ลักษณะ ได้แก่ 1) สัตว์หิมพานต์ในฐานะนักร้อง เพื่อให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างโซ่อาหารในระบบนิเวศธรรมชาติ 2) ความเป็นสัตว์เดรัจฉาน เพื่อชี้ให้เห็นความแตกต่างระหว่างเผ่าพันธุ์มนุษย์และสัตว์ 3) อุปลักษณ์ให้สัตว์เป็นเหมือนมนุษย์ เพื่อตอกย้ำให้เห็นว่ามนุษย์และสัตว์ต่างก็เป็นสิ่งมีชีวิตหนึ่งในระบบนิเวศเดียวกัน 4) สัตว์เหนือกว่ามนุษย์ เพื่อนำเสนอว่าสัตว์มีความเหนือกว่ามนุษย์ในด้านความฉลาด และ 5) การช่วงชิงอำนาจ เพื่อแสดงให้เห็นว่า ไม่ว่าสัตว์หรือมนุษย์ต่างอยากเป็นเผ่าพันธุ์ที่เหนือกว่าอีกเผ่าพันธุ์หนึ่ง จึงสามารถสรุปได้ว่าการประกอบสร้างความเป็นสัตว์ในนวนิยายเป็นการนำเสนอให้เห็นภาพแทนของสัตว์ว่ามีความต่างจากมนุษย์ มีความเหนือกว่ามนุษย์ อีกทั้งสัตว์ยังเป็นสิ่งมีชีวิตหนึ่งที่มีความเสมอภาคกับมนุษย์ในฐานะสิ่งมีชีวิตหนึ่งในระบบนิเวศเดียวกัน

คำสำคัญ: นางครวญ สัตว์ศึกษา การวิจารณ์เชิงนิเวศ

^{1*} นักวิชาการอิสระ

Independent Scholar

² สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

Thai Language Department, Faculty of Humanities and Social Sciences, Pibulsongkram Rajabhat University

*Corresponding author; email: mess_47@hotmail.com

(Received: 26 April 2024; Revised: 19 November 2024; Accepted: 14 December 2024)

Abstract

The purpose of this study is to use the concept of animal education to study the animalism in Pakinai's novels. From the perspective of ecological criticism, research has found that writers create animals in novels through five characteristics. Himmaman is a carnivorous animal that can be seen between the food chains in natural ecosystems. Point out the differences between humans and animals, making them look like humans. Emphasize that humans and animals are living organisms within the same ecosystem. Indicating that animals are superior to humans in intelligence and power. To indicate whether animals or humans wish to become a species superior to other species. It can be concluded that animal creation in novels is a display of animal images, which is different from and superior to humans. Animals are also creatures in the same natural ecosystem that are equal to humans.

Keywords: Nang Khruan, animal studies, ecocriticism

บทนำ

ปัจจุบันวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันของเราเป็นอย่างมาก สิ่งเหล่านี้ทำให้มนุษย์ได้รับความสะดวกสบาย แต่กลับทำลายธรรมชาติโดยไม่รู้ตัว กล่าวคือ สมัยก่อนมนุษย์พึ่งพาอาศัยธรรมชาติและเป็นหนึ่งในเดียวกัน แต่ปัจจุบันมนุษย์ทำลายธรรมชาติ เพราะเห็นว่าธรรมชาติเป็นเพียงเครื่องมือในการดำรงชีวิตของมนุษย์เท่านั้น เมื่อมนุษย์ไม่รักษา ธรรมชาติและมองเป็นอื่น จึงเกิดปัญหาธรรมชาติต่าง ๆ ตามมา เช่น ปัญหาโลกร้อน น้ำท่วม ดิน ถล่ม และไฟป่า เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ล้วนเกิดจากฝีมือของมนุษย์ที่เห็นแก่ตัวทั้งสิ้น ดังนั้น จึงมีการรณรงค์ให้ปลูกจิตสำนึกและให้มนุษย์หวนกลับมาอนุรักษ์รักษาธรรมชาติ แนวคิดการสร้างจิตสำนึกต่อธรรมชาติหรือจิตสำนึกเชิงนิเวศนี้เป็นมโนทัศน์สำคัญที่วิพากษ์แนวคิดการยึดมนุษย์เป็นศูนย์กลาง ดังที่ ดารินทร์ ประดิษฐ์ทัศนีย์ (2560, น. 241) กล่าวว่า จุดยืนทางจริยธรรมของการวิจารณ์เชิงนิเวศคือการวิพากษ์มโนทัศน์ที่ถือเอามนุษย์เป็นศูนย์กลางและบรรทัดฐานของทุกสิ่ง (Anthropocentrism) และทำให้มนุษย์มองธรรมชาติเป็นเพียงทรัพยากรที่ดำรงอยู่เพียงเพื่อเป็นประโยชน์ให้แก่มนุษย์เท่านั้น จึงอาจกล่าวได้ว่าการวิจารณ์เชิงนิเวศเป็นกระบวนการสำคัญที่จะค่อย ๆ โน้มน้าวใจของผู้อ่านและผู้ศึกษารรณกรรมให้ลดทอนตัวตนความเป็นมนุษย์ลงบ้าง และ

เปิดใจรับแนวคิดเรื่องความเสมอภาคและการพึ่งพาอาศัยกันของทุกสรรพสิ่งในระบบนิเวศ โดยให้มนุษย์เป็นเพียงสมาชิกหนึ่งในเครือข่ายแห่งความสัมพันธ์อันซับซ้อน (Ecocentrism) เท่านั้น

สัตว์เป็นส่วนหนึ่งในระบบนิเวศธรรมชาติที่มนุษย์นำมาใช้ประโยชน์โดยไม่คำนึงถึงผลที่จะตามมาในภายหลัง เช่น ถูกล่ามาเป็นอาหาร ใช้เป็นยานพาหนะ นำมาทดลองในทางวิทยาศาสตร์และอุตสาหกรรม ตลอดจนถูกล่าเพื่อความบันเทิงของมนุษย์ จึงทำให้สัตว์บางชนิดต้องสูญพันธุ์ ดังที่ ปีเตอร์ ซิงเกอร์ (Peter Singer, อ้างใน ธัญญา สังขพันธานนท์, 2560, น. 342-344) ชี้ให้เห็นว่า การทารุณสัตว์คล้ายคลึงกับการจับคนมาเป็นทาส เขาต่อต้านแนวคิดสายพันธุ์นิยม (Speciesism) เพราะเห็นว่าแนวคิดนี้คืออคติที่ไร้เหตุผล ซึ่งส่งผลให้เราปฏิบัติต่อสัตว์และมนุษย์แตกต่างกันอย่างมาก ดังคำขวัญของซิงเกอร์ คือ “สัตว์ทั้งหมดมีความเสมอภาค” (All animals are equal) เขาได้เสนอความคิดที่น่าสนใจว่า สัตว์ก็มีความเจ็บปวดและความพึงพอใจเหมือนมนุษย์ ในเมื่อมนุษย์ทั้งหมดมีความเสมอภาคกัน ดังนั้น สัตว์จึงควรมีสถานะเท่าเทียมกับมนุษย์ ทั้งนี้ เราจึงควรให้ความนับถือต่อสัตว์เช่นเดียวกับที่เราให้ความนับถือนมนุษย์ เพราะไม่ว่ามนุษย์หรือสัตว์ต่างก็มีความเท่าเทียมกัน เช่นเดียวกับ ทอม เรแกน (Tom Regan) ที่เห็นด้วยกับความคิดของซิงเกอร์หลายประการ แต่มีแนวคิดสุดโต่งกว่า กล่าวคือ เขายืนยันว่า สัตว์ทั้งหลายมีสิทธิ์บนพื้นฐานของมัน เรแกนเคร่งครัดในหลักจริยศาสตร์และยืนยันความเสมอภาคระหว่างมนุษย์กับสัตว์ว่า ต่างก็มีคุณลักษณะทางจิตวิทยาเหมือนกัน เช่น มีความปรารถนา ความจำ สติปัญญา การปกป้องสิทธิสัตว์ของเรแกนมีความแตกต่างกับของซิงเกอร์ตรงที่เขาเสนอความคิดแบบไม่ประนีประนอม เรแกนเห็นว่าสัตว์ไม่ควรถูกทรมานหรือใช้ประโยชน์ เขาเสนอให้มีการยกเลิกการใช้ประโยชน์จากสัตว์โดยไม่ต้องคำนึงว่าจะส่งผลกระทบต่อการใช้ประโยชน์ของมนุษย์ ทำให้เราคิดว่าสัตว์คือทรัพยากรของเรา

ธัญญา สังขพันธานนท์ (2560, น. 345) ได้กล่าวสนับสนุนแนวคิดเรื่องสัตว์มีความแตกต่างกันกับมนุษย์ว่า แนวคิดนี้ได้แบ่งออกเป็นสองข้ออย่างชัดเจน ข้อหนึ่งนั้นยังคงอยู่ในกรอบความคิดอันบิดเบี้ยวซึ่งมีมาแต่ในอดีต และอีกข้อคือแนวคิดที่ได้ก้าวข้ามความบิดเบี้ยวเหล่านั้นมาอย่างไ้ก็ตาม ข้อถกเถียงเกี่ยวกับสัตว์ในทัศนะของนักปรัชญาไม่ได้เกี่ยวข้องโดยตรงกับการศึกษาสัตว์ในวรรณกรรม ทั้งที่ในความเป็นจริงการศึกษาและวิเคราะห์ประเด็นเกี่ยวกับสัตว์ก็มีมาช้านานแล้ว โดยแนวคิดดังกล่าวเรียกว่า แนวคิดสัตว์ศึกษา เป็นหนึ่งในการวิจารณ์เชิงนิเวศ อาจเรียกว่า การศึกษาเชิงจริยศาสตร์ที่ว่าด้วยเรื่องสัตว์ก็ได้ ดังที่ ชญาดา ชูชัยสิงห์กุล (2561, น. 15) อธิบายว่า จริยศาสตร์เกี่ยวกับสัตว์นี้ คือ การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ เพื่อแสดงให้เห็นสิ่งที่มนุษย์พึงปฏิบัติต่อธรรมชาติและทุกสรรพชีวิตในธรรมชาติอย่างเท่าเทียมกัน เนื่องจาก

สัตว์ทั้งหลายต่างมีสิทธิพื้นฐานในธรรมชาติเช่นเดียวกับมนุษย์ ดังนั้น มนุษย์จึงไม่ควรทำร้ายหรือทรมานสัตว์ เพื่อแสวงหาผลประโยชน์ หลักจริยศาสตร์ในการอนุรักษ์ธรรมชาติจึงต้องคำนึงถึงการสร้างความถูกต้องและความยุติธรรมให้ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

นวนิยายเรื่อง “นางครวญ” ของภาคินัย ชื่อจริงคือ ภาคินัย กลีรักษ์ นักเขียนนวนิยายแนวสยองขวัญ โดยเรื่องนางครวญเป็นหนึ่งในนวนิยายชุด 4 ทิศตายเป็นการนำเสนอเรื่องราวความสัมพันธ์ของมนุษย์กับสัตว์ โดยนักเขียนนำเสนอให้ “มังกะลิผล” หรือ “นารีผล” มีสถานะเป็นสัตว์ชนิดหนึ่งในป่าหิมพานต์ กล่าวคือ จัดเป็นสัตว์รูปร่างเหมือนมนุษย์ที่เกิดจากต้นไม้ เรื่องย่อของนางครวญเริ่มจาก “รณภพ” ครูสอนภาษาไทยที่ได้เดินทางไปเที่ยวที่หลวงพระบาง ประเทศลาว เขาช่วยเหลือลูกคนหนึ่งที่กำลังถูกกลุ่มวัยรุ่นนรุมทำร้าย ลูกจึงให้เมล็ดพันธุ์พืชปริศนาแก่รณภพกลับไทยมาด้วย พอกลับถึงบ้านก็เอาของออกจากกระเป๋าจึงได้เจอกับของเมล็ดพันธุ์พืชที่เขาคิดว่าไม่ได้รับมา เขาจึงโยนทิ้ง คืนวันนั้นฝนตกหนักทำให้เมล็ดพันธุ์พืชที่ถูกโยนไปเจริญเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว และมีหญิงสาวเปลือยกายหลับตาห้อยอยู่บนนั้น เขารู้สึกกลัวจึงรีบไปหยิบขวานมาตัดต้นไม้ทิ้ง แต่ผู้หญิงคนที่ยอยู่บนต้นไม้ได้ร้องขอชีวิต ขออยู่เพียง 7 วัน ตลอดระยะเวลาที่ทั้งสองได้อยู่ด้วยกัน เขารู้สึกหลงรักหญิงสาวอย่างมาก จนวันสุดท้ายที่หญิงสาวมีชีวิตอยู่พวกเขาทั้งคู่ก็ได้ร่วมกัน หลังจากนั้นเขาก็ต้องตกใจที่ท้องของหญิงสาวโตขึ้น และมีบางอย่างแหวกออกมาจากท้องของเธอพร้อมกับที่เธอสิ้นใจตาย มันคือเด็กทารกที่เติบโตขึ้นอย่างรวดเร็วผิดมนุษย์ เขาไม่ยอมรับว่าเด็กประหลาดเป็นลูก เขาคิดที่จะกำจัดมันทิ้งแต่ก็เกิดลังเล วินาทีที่กำลังตัดสินใจเด็กก็ก่อกวนทำให้เกิดการต่อสู้ขึ้น สุดท้ายเด็กหนีไปพร้อมกับความโกรธแค้นจากวันนั้นเขาก็อยู่ด้วยความหวาดระแวง เพราะเด็กประหลาดหาโอกาสที่จะฆ่าเขาตลอดเวลา และเป้าหมายอีกอย่างของมันก็คือการสืบพันธุ์เพื่อขยายเผ่าพันธุ์ มันจึงไปข่มขืนครูแยมที่เป็นเพื่อนร่วมงานกับรณภพ ทำให้เธอท้อง เธอจึงฆ่ามันและฆ่ารณภพด้วย เพราะกลัวว่ารณภพจะตามฆ่าลูกของเธอที่เป็นครึ่งคนครึ่งสัตว์ประหลาด เธอเลี้ยงลูกแบบกักขังและใช้ความรุนแรงเพื่อขู่ให้อยู่ใต้การควบคุมของเธอ แต่แล้ววันหนึ่งวิธีการพวกนี้ก็ใช้ไม่ได้ผล เมื่อเด็กเจริญเติบโตขึ้นทุกวัน ๆ พอมีพลังกำลังที่จะต่อต้านได้ เขาจึงฆ่าแม่ของตัวเองและออกไปสู่โลกกว้างเพื่อทำตามสัญชาตญาณของมังกะลิผลสืบต่อไป

จะเห็นได้ว่า นวนิยายเรื่องนางครวญนำเสนอความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติในมิติที่มีความขัดแย้ง ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษา “นางครวญ : การศึกษาเชิงนิเวศในมุมมองสัตว์ศึกษา” เพื่อชี้ให้เห็นการประกอบสร้างความเป็นสัตว์ที่ปรากฏในนวนิยายว่า สัตว์ถูกนำเสนออย่างไร มนุษย์กับสัตว์มีความสัมพันธ์กันอย่างไร เพื่อให้เข้าใจแนวคิดจริยศาสตร์ในสัตว์มากยิ่งขึ้น

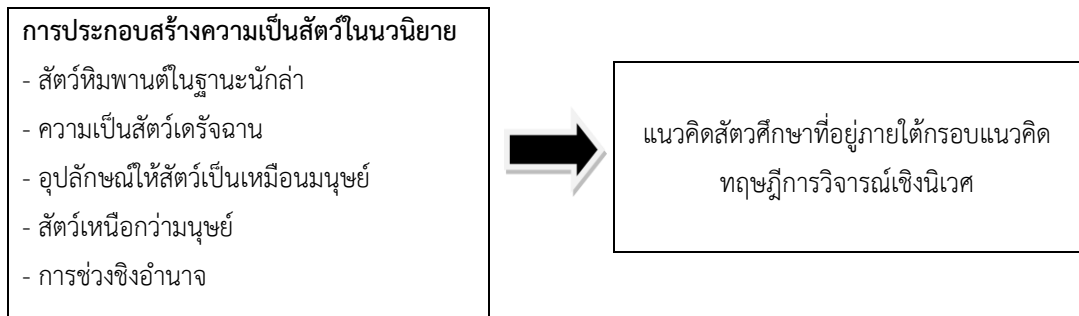
วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาการประกอบสร้างความเป็นสัตว์ในนวนิยายเรื่องนางครวญ ของภาคินัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ัญญา สังขพันธานนท์ (2560) กล่าวว่า แนวคิดสัตว์ศึกษาอยู่ภายใต้กรอบแนวคิดทฤษฎีการวิจารณ์เชิงนิเวศ โดยการวิจารณ์เชิงนิเวศคือ ทฤษฎีการวิจารณ์วรรณกรรมแนวใหม่ที่เป็นความเคลื่อนไหวและกระบวนทัศน์ในการศึกษาวรรณกรรมในยุคหลังสมัยใหม่ที่ทำให้ความสนใจศึกษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อรณรงค์ไม่ให้นักชนัทำลายธรรมชาติ

สัตว์ศึกษาศึกษาประเด็นเกี่ยวกับสัตว์ สิ่งมีชีวิตที่อาศัยอยู่ในธรรมชาติ ทั้งในโลกความเป็นจริงและโลกแห่งจินตนาการ ผู้วิจัยศึกษาสัตว์ที่อยู่ในวรรณกรรมซึ่งเป็นโลกในจินตนาการของผู้ประพันธ์ ที่มีบทบาทสำคัญที่ไม่ใช่แค่เพียงสัตว์เดรัจฉาน แต่เป็นสัตว์ที่มีความรู้สึกนึกคิด มีพลังกำลังและความสามารถพิเศษที่เหนือกว่ามนุษย์ การประกอบสร้างความเป็นสัตว์และภาพเสนอของสัตว์ที่ปรากฏในนวนิยายสามารถเขียนเป็นแผนภาพกรอบแนวคิดการวิจัยได้ดังนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้ดำเนินการวิจัยโดยใช้แนวคิดสัตว์ศึกษาที่อยู่ภายใต้กรอบแนวคิดการวิจารณ์เชิงนิเวศ โดยการทำคามเข้าใจและตีความวรรณกรรมเรื่อง นางครวญ นำเสนอผลการวิจัยโดยใช้การพรรณนาวิเคราะห์ มีวิธีการดำเนินการดังนี้

1. ขั้นศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูล

1.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจารณ์เชิงนิเวศและแนวคิดสัตว์ศึกษา

1.2 ศึกษาตัวบทนวนิยาย เรื่อง นางครวญ

2. ขึ้นจำแนกประเภท

ศึกษาและคัดเลือกเนื้อหาในตัวบทที่บ่งบอกถึงความเป็นสัตว์ การประกอบสร้างความเป็นสัตว์ในนวนิยายเรื่อง นางครวญ ตามกรอบแนวคิดการวิจารณ์เชิงนิเวศ ในมุมมองสัตวศึกษา ผู้วิจัยจำแนกเนื้อหาเป็น 5 ประเด็น ได้แก่ 1) สัตว์หิมพานต์ในฐานะนกล่า 2) ความเป็นสัตว์เดรัจฉาน 3) อุปลักษณ์ให้สัตว์เป็นเหมือนมนุษย์ 4) สัตว์เหนือกว่ามนุษย์ 5) การช่วงชิงอำนาจ

3. ขึ้นวิเคราะห์ข้อมูล

นำผลการจำแนกประเภทมาวิเคราะห์ ซึ่งอยู่ภายใต้การวิเคราะห์การประกอบสร้างความเป็นสัตว์ในนวนิยาย เรื่อง นางครวญ : การศึกษาเชิงนิเวศในมุมมองสัตวศึกษา

ผลการวิจัย

จากการศึกษาพบการประกอบสร้างความเป็นสัตว์ในนวนิยายเรื่องนางครวญทั้งหมด 5 ประเด็น ดังนี้

1. สัตว์หิมพานต์ในฐานะนกล่า

สัตว์หิมพานต์ในเรื่องคือ “มุกกะสีผล” โดย “มุกกะสีผล” หมายถึง ชื่อต้นไม้ในนิยาย ว่ามีอยู่ในป่าหิมพานต์ ออกผลเป็นรูปหญิงสาวงดงามห้อยย้อยเป็นระย้า ผลเมื่อครบ 7 วันก็เน่า, นารีผลก็เรียก (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, น. 895) นักเขียนนำเสนอให้มุกกะสีผลไม่ใช่แค่เป็นเพียงนางในวรรณคดีแต่เป็นปีศาจ มีสัญชาตญาณความเป็นสัตว์ที่ดุร้าย มักออกไล่เหยี่ยวแย่งสัตว์ป่า ในยามที่หิวกระหายมีความเป็นนกล่าสูง แม้มุกกะสีผลจะมีรูปลักษณ์ภายนอกที่เหมือนมนุษย์ แต่สัตว์ก็คือสัตว์จึงมีนิสัยดุร้าย ความเป็นนกล่าอยู่ในสายเลือด ต้องออกไล่เหยี่ยวเมื่อมีโอกาส ดังเหตุการณ์ในเรื่องตอนหนึ่งว่า

“นารีถึงกับหยุดชะงักเมื่อหางตาเหลือบไปเห็นอะไรบางอย่างเดินอยู่ที่ริมรั้วหน้าบ้าน หญิงสาวจ้องมองด้วยสายตาที่อยากจะเข้าใจได้ เธอเดินออกจากประตูครัว ตรงไปหาแมวเหมียวพันธุ์สีนวลที่เดินขนาดก่อนจะบิดขี้เกียจตามประสา หญิงสาวใช้มือเรียวงามลูบขนมันเบา ๆ ก่อนจะตะปบมันขึ้นมาอย่างแรง เล็บยาวเพื่อยงกออกมาารวกับเล่นมายากล คมเล็บจิกเข้าที่ต้นคอของแมวน้อยจนดินทุรนทุรายส่งเสียงร้องด้วยความเจ็บปวด ผู้ล่าอ้าปาก คมเขี้ยวแห่งมัจจุราชงอกออกมาอย่างทันควัน ก่อนที่จะจัดการร่างของแมวผู้เคราะห์ร้ายสังเวยเป็นอาหารกลางวันของตัวเอง”

(ภาคินัย, 2559, น. 54)

นักเขียนนำเสนอให้นารีที่เป็นสัตว์ป่าหิมพานต์มีนิสัยดุร้ายและมีสัญชาตญาณความเป็นนักรล่า กล่าวคือ แม้ว่ามีร่างกายภายนอกที่ดูเหมือนมนุษย์ผู้หญิง แต่เธอก็มีสัญชาตญาณความเป็นสัตว์นักรล่าเพราะเมื่อเธอหิวกระหายก็ต้องออกล่าเหยื่อมาเป็นอาหาร นารีจึงเป็นตัวแทนของธรรมชาติผู้เป็นนักรล่าและเป็นไปตามกลไกของระบบนิเวศธรรมชาติที่สัตว์ใหญ่มักกินสัตว์เล็ก ในขณะเดียวกันแมวก็ก็น่าเป็นภาพแทนของเหยื่อหรือธรรมชาติที่อ่อนแอจึงถูกกำจัดออกไป นอกจากนารีจะล่าเหยื่อเป็นสัตว์เล็กที่อ่อนแอกว่า เธอยังล่าเหยื่อที่เป็นมนุษย์ด้วย ดังเหตุการณ์ที่กล่าวว่า

“บานประคูดไม้พังลงพร้อมร่างของนารีที่บัดนี้หาใช่หญิงสาวร่างสะอิดสะเอ้งไม่ เธอดูน่ากลัวเหมือนผีท่าซาตานที่หิวกระหาย หญิงสาวกระโจนใส่ร่างของป้าดม หญิงชราหวีดร้องได้ไม่สุดเสียงนักก็รู้สึกถูกแน่น ดวงตาเบิกโพลง วิญญาณหลุดออกจากร่างแทบจะทันทีที่ที่เล็บอันคมกริบล้วงผ่านผิวหนังอันเหี่ยวแห้งเข้าไปควักหัวใจที่กำลังเต้นออกมาจากร่าง นารีมองมันแล้วยิ้มร่ากับเด็กน้อยที่ได้ खेल ขึ้นใหม่ แล้วร่างกายของป้าดมก็ถูกสังเวยโดยสัตว์ร้ายจากป่าหิมพานต์”

(ภาคินัย, 2559, น. 94)

จะเห็นได้ว่า นารีคือภาพแทนของสัตว์ป่าหิมพานต์ที่มีความหิวกระหายตลอดเวลา เนื่องจากเธอหิวจึงล่าโดยไม่สนว่าจะเป็นสัตว์เล็กหรือมนุษย์ ฉะนั้นนัยสำคัญของการเป็นสัตว์นักรล่าก็คือการนำเสนอให้เห็นว่าธรรมชาตินั้นยิ่งใหญ่ สามารถกลบฝังจิตใจของมนุษย์ได้ทุกเมื่อ ไม่เพียงแค่ว่าสัตว์เล็กที่จะตกเป็นเหยื่อเท่านั้น แม้แต่มนุษย์ก็ตกเป็นเหยื่อเช่นกัน เนื่องจากความหิวกระหายของสัตว์ที่ไม่มีที่สิ้นสุด จึงล่าจนกว่าจะอิ่มหรือจนพอใจ ดังตัวอย่างที่นารีกระโดดเข้ากัดคอครูแย้มผู้เป็นแม่อย่างไม่ปราณี นักรล่าย่อมไม่ทิ้งสัญชาตญาณความเป็นนักรล่าเพราะมันอยู่ในสายเลือด เช่นเดียวกับมัมกะลีผลที่มีความหิวกระหายไม่มีที่สิ้นสุด พร้อมออกล่าทุกสรรพสิ่ง ดังเหตุการณ์ตอนหนึ่งว่า

“ร่างของสัตว์เดรัจฉานกระโดดเข้าไปใส่ครูแย้ม ฟันอันแหลมคมกัดที่คอของผู้เป็นแม่จนเลือดสาดกระเซ็น ครูแย้มตาเหลือก นิทานชาดกที่เคยสอนเด็กนักเรียนดั่งแว่ขึ้นมานในหู ก่อนที่ลมหายใจสุดท้ายจะขาดรอน”

“มีนิทานชาดกเรื่องหนึ่ง กล่าวถึงเรื่องที่ว่าสัตว์หน้าคนเป็นสัตว์ที่ไวใจไม่ได้”

(ภาคินัย, 2559, น. 255)

จากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจะเห็นว่า สัตว์เดรัจฉานได้ออกล่าเหยื่ออย่างโหดเหี้ยมโดยไม่สนว่าเป็นใคร มีสถานะใด แม้ว่ามักกะสิทธิ์จะเลียนแบบความเป็นมนุษย์เพื่อให้เหมือนมนุษย์เพียงใด แต่ก็ไม่อาจจะทิ้งสัญชาตญาณความเป็นสัตว์ลงได้ สิ่งที่ทำให้มนุษย์และสัตว์นั้นแตกต่างกันก็คือ “ศีลธรรม” สัตว์ไม่มีศีลธรรม ไม่มีความยับยั้งชั่งใจ สัตว์หิมพานต์ในฐานะนักล่าจึงล่าทุกสรรพสิ่งที่อ่อนแอกว่าโดยไม่มีข้อยั้งใจ แม้เหยื่อเคราะห์ร้ายผู้นั้นคือมารดาผู้ให้กำเนิดก็ตาม

2. ความเป็นสัตว์เดรัจฉาน

เดรัจฉาน หมายถึง สัตว์เว้นจากมนุษย์ เช่น หมู หมา วัว ควาย ใช้ว่า ดิรัจฉาน หรือ เดียรัจฉาน ก็มี (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, น. 443) นักเขียนนำเสนอให้มักกะสิทธิ์เป็นลูกครึ่งมนุษย์กับสัตว์เดรัจฉาน แต่มีความเป็นสัตว์เดรัจฉานมากกว่ามนุษย์ คือ การกระทำที่ไม่เหมือนมนุษย์ ไม่กินอาหารแบบมนุษย์ ไม่มีความเห็นอกเห็นใจ หรือยับยั้งชั่งใจแบบมนุษย์ ดังตัวอย่างเหตุการณ์ความว่า

“หญิงสาวกรีดร้องลั่นด้วยความตกใจจนเพื่อนทั้งสามคนหันมามองตามเสียงร้อง ยังไม่ทันจะได้วิ่งมาถึงตัวปูเป้ ร่างของเด็กผีก็กระโจนขึ้นกระโดดคร่อมร่างของปูเป้ ก่อนจะกักเข้าที่คอของหญิงสาวเพื่อสูบลือดสูบเนื้อตามประสา “สัตว์เดรัจฉาน” ปูเป้ดิ้นพรวดตาเหลือกขึ้น มือทั้งสองข้างแข็งเกร็งและหงิกงอ เพื่อนทั้งสามคนเห็นแล้วต่างหวีดร้องแล้ววิ่งหนี ทิ้งให้เด็กน้อยเปล็ดเปลื่นกับการกินอวัยวะภายในของปูเป้จนสาแก่ใจ ก่อนจะกระโดดหนีหายออกจากกำแพงโรงเรียนไปอย่างไร้ร่องรอย”

(ภาคินัย, 2559, น. 10)

จะเห็นได้ว่า นักเขียนนำเสนอให้ลูกครึ่งมักกะสิทธิ์กับมนุษย์ คือสิ่งที่ตรงข้ามกับความเป็นมนุษย์เพราะมีความเป็นสัตว์เดรัจฉานอย่างแท้จริง กล่าวคือ “เด็กผี” ซึ่งเป็นลูกครึ่งมักกะสิทธิ์กับมนุษย์ คือภาพแทนของธรรมชาติที่มีความเป็นอื่น ตรงกันข้ามกับมนุษย์ ในลักษณะของสัตว์เดรัจฉานที่ดุร้าย สามารถฆ่าผู้อื่นและสัตว์อื่น ๆ ที่อ่อนแอเพื่อดำรงชีวิตของตน โดยไม่รู้สึกลังเลหรือข้อวัติใด ๆ นอกจากนี้ ยังพบความเป็นสัตว์เดรัจฉานและพฤติกรรมของนารีซึ่งเป็นแม่ของ “เด็กผี” ดังเหตุการณ์ว่า

“...หญิงสาวกระโจนใส่ร่างของป้าตม หญิงชราหวีดร้องได้ไม่สุดเสียงนักก็รู้สึกถูกแน่น ดวงตาเบิกโพลง วิญญานหลุดออกจากร่างแทบจะทันทีที่เล็บอันคมกริบล้วงผ่าน

ผิวหนังอันเหี่ยวยุบเข้าไปควักหัวใจที่กำลังเต้นออกจากร่าง นาริมองมันแล้วยิ้มราวกับเด็กน้อยที่ได้ของเล่นชิ้นใหม่ แล้วร่างกายของป้าตมก็ถูกสังเวยโดยสัตว์ร้ายจากป่าหิมพานต์”

(ภาคินัย, 2559, น. 94)

จากเหตุการณ์ข้างต้น นารีคือมักกะลีผล ผู้เป็นแม่ของเด็กผี เธอคือภาพแทนของธรรมชาติที่เป็นอื่น ที่นักเขียนสร้างให้ตรงกันข้ามกับมนุษย์ 100% ในฐานะสัตว์หิมพานต์ตัวแรกที่มีความเป็นสัตว์เดรัจฉาน นักเขียนสร้างให้นารีออกเล่าเหยื่อที่เป็นมนุษย์อย่างโหดเหี้ยมเพื่อดำรงชีพเพื่อตอกย้ำสัญชาตญาณความเป็นสัตว์เดรัจฉานที่แตกต่างจากมนุษย์ มีความเป็นอื่นอย่างแท้จริงผ่านการให้ความหมายในความต่างระหว่างเผ่าพันธุ์มนุษย์กับสัตว์ อย่างไรก็ตามก็พบว่านักเขียนสร้างให้ความเป็นสัตว์เดรัจฉานผูกโยงกับความต้องการการสืบพันธุ์อย่างเต็มเปี่ยม จากเหตุการณ์ที่มักกะลีผลมีเป้าหมายเพื่อสืบพันธุ์กับใครก็ได้ เมื่อคู่ไม่สนใจ เธอจึงคิดเปลี่ยนเป้าหมายไปเป็นเพื่อนของรณภพแทน

“ไอ้ภพ มันไม่ใช่อย่างที่ผู้หญิงคนนี้พูดนะโว้ย ผู้หญิงคนนี้ให้ทำฉันเอง”

“ไอ้ชา...ไอ้เพื่อนเลย!” ไม่รอช้า รณภพพุ่งตรงเข้าไปต่อยหน้ารัชชาโดยไม่ฟังคำอธิบาย จากนั้นต่างฝ่ายต่างก็ต่อยกันอืดลุด โดยที่ตัวต้นเหตุยื่นส่ายยิ้มมองอยู่ตรงนั้น จริงอย่างที่รัชชาพูดเธอให้ทำเขาเอง เธอต้องการคนสืบพันธุ์มักกะลีผลต่อไป แรกทีเดียวคิดว่าจะใช้รณภพเป็นคนทำกิจนั้น แต่เกรงว่าชายหนุ่มจะกลับมาไม่ทันเธอหมดอายุขัย ดังนั้นพอมียะเยื่อมาถึงที่ หญิงสาวจึงหมายมั่นปั้นมือว่าจะให้รัชชาเป็นคนสืบเผ่าพันธุ์ของเธอแทนรณภพ แต่แหม...จังหวะช่างเหมาะเจาะพอดีกับที่รณภพกลับมาเห็นเสียก่อน เธอจึงจำเป็นถูกขึ้นใจเพราะเป้าหมายของเธอก็รณภพตั้งแต่แรกอยู่แล้ว

(ภาคินัย, 2559, น. 148-149)

จะเห็นว่า นักเขียนให้นารีมีรูปลักษณ์เหมือนกับมนุษย์ แต่ก็มีเป้าหมายและมีสัญชาตญาณความเป็นสัตว์เดรัจฉานในการสืบพันธุ์ โดยที่ใช้นุษย์เป็นเครื่องมือในการขยายเผ่าพันธุ์ของตัวเอง ไม่สนว่ามนุษย์จะเป็นใคร ขอแค่ได้สืบเผ่าพันธุ์ก่อนหมดอายุขัยก็พอ

3. อุปลักษณ์ให้สัตว์เป็นเหมือนมนุษย์

อุปลักษณ์ หมายถึง การเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งเป็นอีกสิ่งหนึ่งโดยสิ่งที่นำมาเปรียบนั้นมาจากวงความหมายต่างกัน สัตว์ หมายถึง สิ่งมีชีวิตซึ่งแตกต่างไปจากพรรณไม้ ส่วนมากมี

ความรู้สึกและเคลื่อนไหวย้ายที่ไปได้เอง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, น. 1205) ส่วนมนุษย์หมายถึง สัตว์ที่รู้จักใช้เหตุผล, สัตว์ที่มีจิตใจสูง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, น. 879) นักเขียนได้นำเสนอให้มุกกะลีผลเป็นสัตว์ที่เป็นเหมือนมนุษย์ผ่านรูปร่างหน้าตาที่สวยงาม เป็นมนุษย์ผู้หญิงคนหนึ่งที่ตั้งดูดยาเพศชาย ดังเหตุการณ์ที่รัชชาแอบมองนารีเพราะหลงเสน่ห์เธออย่างไม่น่าเชื่อ

“หญิงสาวนั่งลงแล้วเชื่อเชิญให้รัชชาทานอาหาร ในระหว่างที่รัชชากำลังกินข้าวนี้ สายตาของเขาแอบเหลือบมองนารีเป็นระยะ ได้แต่คิดในใจว่าเธอช่างสวยเหลือเกิน สวยแบบหญิงไทยโบราณ มีเสน่ห์อย่างไม่น่าเชื่อ ริมฝีปากที่อวบอ้วนชวนให้นึกถึงยามที่ได้บรรจงจูมิตเธอ ดวงตากลมโตคูนนั้นหากได้นั่งจ้องคงเคลิ้มราวกับตกอยู่ในห้วงความฝัน แก้มนวลผ่องขาวชวนสัมผัส ชายหนุ่มมัวแต่จินตนาการไปไหนต่อไหนกระทั่งเสียงของนารีเอ่ยทักขึ้น เขาจึงสะดุ้งโหยง”

(ภาคินัย, 2559, น. 146)

จากข้อความจะเห็นได้ว่า ตัวละครมุกกะลีผลนั้นนอกจากจะมีรูปร่างหน้าตา ความรู้สึกนึกคิดเหมือนมนุษย์แล้วยังมีแรงดึงดูดเพศชายมากกว่ามนุษย์เพศหญิง เพราะมีความต้องการที่จะสืบพันธุ์มากกว่ามนุษย์สัตว์

“ถ้าจะให้บรรยายลักษณะของหญิงสาวคนนี้ เธอมีขนาดสัดส่วนเท่ากับหญิงสาวอายุราวสิบหกปี ใบหน้ารูปไข่ได้ทรงงดงาม หลับตาพริ้ม มีเส้นผมยาวสลวย จมูกโด่งเข้ากับรูปหน้าทรงไข่พอดีบอดี้ ช่วงลำคอเป็นปล้องสามปล้องเหมือนที่เคยเห็นในภาพวาดของนางในวรรณคดีตามจิตรกรรมฝาผนังวัด ผิพรรณตั้งแต่หัวจรดเท้าเต่งตึง เหมือนผิวมะพร้าสุก นิ้วมือเรียวยาวไปเหมือนนิ้วมนุษย์ แต่ปลายนิ้วยาวเสมอกันยกเว้นหัวแม่มือหลังมือก็อ้อมเต็มเกลี้ยงเกลา ข้อมือข้อเท้ากลมกลึง ไม่มีปุ่มกระดูกเหมือนคนทั่วไป”

(ภาคินัย, 2559, น. 36)

ตัวละครมุกกะลีผลที่นักเขียนได้สร้างขึ้นมีรูปร่างลักษณะภายนอกมีความเหมือนกับมนุษย์ กล่าวคือ รูปร่างภายนอกเป็นหญิงสาวสวยสะกดตาเพศตรงข้ามที่เป็นเพศชายทั่วไป แต่ก็มีความแตกต่างจากมนุษย์ เช่น นิ้วมือนิ้วยาวเสมอกัน ยกตัวอย่างเช่น หัวแม่มือ และข้อมือข้อเท้าไม่มีปุ่มกระดูก การนำเสนอดังกล่าวของนักเขียนคือการเลียนแบบให้สัตว์เป็นเหมือนมนุษย์

ผู้หญิง เพื่อตอกย้ำว่ามักกะลีผล หรือนารีก็คือธรรมชาติที่มีความเหมือนและแตกต่างจากมนุษย์ อย่างไรก็ตาม มนุษย์และสัตว์ก็อาศัยอยู่ด้วยกันได้ภายใต้ระบบนิเวศเดียวกัน

4. สัตว์เหนือกว่ามนุษย์

สัตว์เหนือกว่ามนุษย์ในที่นี้ คือ นักเขียนนำเสนอให้สัตว์ในนวนิยายมีความเหนือกว่ามนุษย์ในด้านต่าง ๆ เช่น รูปร่าง พละกำลัง ความสามารถ และความฉลาด เป็นต้น จากการศึกษา นักเขียนนำเสนอให้มักกะลีผลเป็นสัตว์ที่มีความสามารถพิเศษเหนือมนุษย์ มีความเฉลียวฉลาดสามารถเจริญเติบโตได้เร็วกว่ามนุษย์ ทั้งยังมีพละกำลังที่แข็งแรงกว่า มีความคล่องแคล่วว่องไวและแปลงร่างได้สองแบบ ทั้งแบบสัตว์ป่าที่น่าเกลียดน่ากลัวและแบบมนุษย์คนธรรมดาที่ดูดีประดุจเทพธิดานางฟ้า ดังเหตุการณ์ว่า

“ชายหนุ่มเร่งเครื่องออกทันที โดยไม่เคยรู้เลยว่าหญิงสาวที่นั่งอยู่ทางด้านหลังนั้น บัดนี้มีเขี้ยวงอกออกมาจากริมฝีปากสีชมพู มือทั้งสองข้างมีเล็บยาวแหลมงอกออกมาราวกับสังได้ และเล็บทั้งสองนิ้วที่โอบกอดเอวของหนุ่มแว้นนั้นอยู่ ๆ ก็จิกเข้าที่หนังท้องของชายหนุ่มอย่างแรง ก่อนจะแหวกหนังท้องออกอย่างรวดเร็วโดยที่เจ้าของไม่ทันตั้งตัว เขาแหกปากร้องลั่น รถมอเตอร์ไซด์คันงามเซลล์มโกลไปกับพื้นถนน ร่างของนารีกระโดดออกจากมอเตอร์ไซด์อย่างรวดเร็ว ขณะที่เจ้าของรถกำลังนอนโอดครวญอยู่กับพื้นถนน หน้าท้องถูกแหะออกจนอวัยวะภายในไหลออกมาอยู่ข้างตัว เขาพยายามกระเสือกกระสนที่จะคลานหนีอย่างคนหวงชีวิต ในขณะที่นารีค่อย ๆ เดินตรงมาหาเหยื่ออย่างช้า ๆ ก่อนจะกระโดดเข้ากระซอกหัวของอีกฝ่ายจนขาดสะบั้นออกจากร่างกาย”

(ภาคินัย, 2559, น. 64)

จากเหตุการณ์นี้ นักเขียนนำเสนอให้นารีเป็นสัตว์ที่มีความสามารถเหนือกว่ามนุษย์ ตรงที่เธอเป็นเพศหญิงที่สามารถแปลงร่างให้เป็นหญิงสาวสวย เพื่อไปหาอาหารกิน ชายหนุ่มเด็กแว้นจึงกลายเป็นอาหารของเธอ เพราะคิดว่าเป็นผู้หญิงจริง ๆ เมื่อชายหนุ่มเพลอ เธอก็ฆ่าเขาเพื่อเป็นอาหารโดยไม่รู้ตัว นารีจึงเป็นสัตว์ที่มีความสามารถเหนือมนุษย์ที่สามารถแปลงร่างกลับไปกลับมาเพื่อล่อลวงมนุษย์มาติดกับของเธอได้ ดังนั้น มนุษย์ในเหตุการณ์นี้จึงมีความด้อยกว่าสัตว์ เพราะเป็นฝ่ายแพ้ย่อยต่อความสามารถของสัตว์นั่นเอง นอกจากนี้ นักเขียนยังนำเสนอให้มักกะลีผลหรือนารีมีความไร้ศีลธรรม มีความกล้าสุดโต่งและไม่เกรงกลัวต่อสิ่งใด ดังคำว่า

นารีจ้องหน้าของครูแยมที่จ้องกลับอย่างไม่เกรงกลัว จากนั้นไม่พูดพร่ำทำเพลง หญิงสาวผู้มาจากป่าหิมพานต์เอื้อมมือไปคว้าลูกตาข้างหนึ่งของครูแยมออกมา ผู้เคราะห์ร้ายกรีดร้องโหยหวนด้วยความเจ็บปวด ดิ้นพรวดราวกับว่าจะขาดใจตาย ลูกตาของครูแยมที่ถูกล้วงออกมานั้นถูกนำเข้าปากนารีแล้วเคี้ยวอย่างสาแก่ใจ ก่อนจะหัวเราะร่วนออกมาเสียงดัง

(ภาคินัย, 2559, น. 110)

นารีคือภาพแทนความเป็นสัตว์ที่เหนือกว่ามนุษย์ เพราะเธอไม่มีความเกรงกลัวมนุษย์เลย ครูแยมคือภาพแทนความเป็นมนุษย์ผู้อ่อนแอ นักเขียนยังนำเสนอให้สัตว์มีความโหดเหี้ยม ไร้ศีลธรรม ใจกล้ำสุดโต่ง จากการที่นารีกล้าที่จะคว้าลูกตาของครูแยมแล้วกินอย่างโหดเหี้ยม ดังนั้นสัตว์จึงมีความเหนือกว่ามนุษย์ด้านความแข็งแรง ไร้ศีลธรรม สามารถเข่นฆ่ามนุษย์ที่อ่อนแอกว่าได้ทุกเมื่อ

5. การช่วงชิงอำนาจ

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2556, น. 963) ให้ความหมายคำว่า “ช่วงชิง” หมายถึง “แย่งชิง” เป็นความหมายเดียวกัน หมายถึง ยื้อแย่งกัน (ใช้ในความเปรียบเทียบ) ยึดถือเอาทรัพย์สินหรือประโยชน์ในลักษณะที่เป็นทรัพย์สินของผู้อื่น โดยนักเขียนได้นำเสนอให้เห็นว่า “การช่วงชิงอำนาจ” คือการแย่งชิงอำนาจความเป็นใหญ่ระหว่างเผ่าพันธุ์มนุษย์กับสัตว์ ให้เห็นการช่วงชิงอำนาจใน 2 ลักษณะคือ มนุษย์ต้องการแย่งชิงความเป็นใหญ่เหนือสัตว์และสัตว์ต้องการแย่งชิงความเป็นใหญ่เหนือมนุษย์ ดังตัวอย่างเหตุการณ์

“รณภพเหี้ยแตก เอื้อมมือไปทำท่าจะบีบคอเด็กให้ตายเสีย เขาจะยอมให้มันเติบโตมาได้ มันไม่ใช่คน หากปล่อยไว้นานกว่านี้จะเกิดอะไรขึ้นก็ไม่รู้ เขาต้องตัดไฟแต่ต้นลม ข้าต้องฆ่ามัน”

(ภาคินัย, 2559, น. 155)

จะเห็นว่ารณภพมีความคิดอยากจะทำจัดลูกของตนซึ่งเป็นลูกครึ่งมนุษย์และสัตว์ เขาจึงมีความมุ่งมั่นว่าจะบีบคอเด็กให้ตายเสีย เพื่อไม่ให้มันไปทำร้ายคนอื่น ๆ การนำเสนอดังกล่าวทำให้เห็นภาพแทนความเป็นอื่นที่แฝงในนวนิยาย ในฐานะที่มนุษย์คิดว่าสัตว์ครึ่งมนุษย์ที่เป็นลูกของตนไม่ใช่พวกเดียวกับเขาจึงต้องกำจัดให้สิ้นซาก สอดคล้องกับแนวความคิดแบบคู่ข้าม ในการมองคนอื่นให้ต่างจากเรา เพื่อช่วงชิงอำนาจความเป็นใหญ่ให้มนุษย์อยู่สูงกว่าทุกสรรพสิ่ง นอกจากนี้

ยังพบอีกหนึ่งเหตุการณ์ที่เป็นข้อตรงข้ามเนื่องจากสัตว์ในเรื่องมีความคิดที่อยากกำจัดมนุษย์ให้สิ้นซากเช่นกัน

“จะดำรง คงเผ่าพันธุ์ ให้ยังอยู่
ใครคิดร้าย ทำลายกู สู้ให้ไหว
ถึงแม่พ่อ ขอชีวิต คิดเสียดาย
ก็ไม่ให้ ใจกูโหด โหดเหลือดี
ตายเถอะพ่อ แม่รออยู่ คู่อีกภพ
เมื่อสิ้นลม เรื่องบัดซบ จบตรงนี้
เจตนา มารดาให้ สืบมักกะลี
มนุษย์ชั่ว อ่างต้วดี ล้างเผ่าพันธุ์”

(ภาคินัย, 2559, น. 239)

จากข้อความข้างต้น นักเขียนนำเสนอให้สัตว์ต้องการช่วงชิงอำนาจความเป็นใหญ่เหนือมนุษย์เช่นกัน ด้วยตรรกะความคิดที่มองว่ามนุษย์เป็นอื่นแตกต่างจากพวกเขา มนุษย์ชั่ว เพราะต้องการกำจัดสัตว์ สัตว์ในเรื่องจึงต้องการฆ่ามนุษย์ให้ตาย เพื่อช่วงชิงความเป็นใหญ่ และสานต่อเจตนาคำดำรงเผ่าพันธุ์ของตนให้คงอยู่ต่อไป การนำเสนอดังกล่าว จึงทำให้เห็นการช่วงชิงอำนาจเพื่อให้ฝ่ายของตนเองเหนือกว่าอีกฝ่าย โดยนำเสนอในมุมกลับกัน เพื่อให้สัตว์นั้นสามารถโต้กลับความเป็นอื่นของมนุษย์ด้วยการฆ่าเพื่อช่วงชิงความเป็นหนึ่ง

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัยนี้พบการประกอบสร้างความเป็นสัตว์ในนวนิยายเรื่อง นางครวญ ปรากฏ 5 ประเด็น ดังนี้

ประเด็นแรก สัตว์หิมพานต์ในฐานะนักล่า ที่ปรากฏคือ นักเขียนสร้างตัวละครมักกะลีผลหรือนารีผลให้เป็นภาพแทนของสัตว์ที่มาจากป่าหิมพานต์ ซึ่งมีสัญลักษณ์ความเป็นสัตว์นักล่าอยู่ในสายเลือดแต่กำเนิด กล่าวคือ มักกะลีผลมักออกมาเหยื่ออย่างโหดเหี้ยมตามกลไกของระบบนิเวศธรรมชาติ แม้มักกะลีผลจะมีรูปลักษณ์ภายนอกที่เหมือนมนุษย์เพียงใด ในสัญลักษณ์ความเป็นสัตว์นั้นจะมีความกระหายตลอดเวลา ฉะนั้น นัยสำคัญของการเป็นสัตว์นักล่า คือการนำเสนอให้เห็นว่าธรรมชาตินั้นมีความยิ่งใหญ่ สามารถกลบฝังจิตใจให้กับชีวิตของมนุษย์ได้ทุกเมื่อ

ประเด็นที่สอง ความเป็นสัตว์เดรัจฉาน ที่ปรากฏคือ “สัตว์เดรัจฉาน” มักใช้เพื่อเน้นลักษณะบางประการที่แตกต่างจากมนุษย์ นักเขียนนำเสนอให้มักกะลีผลเป็นภาพแทนของธรรมชาติที่เป็นอื่นตรงกันข้ามกับมนุษย์ สัตว์เดรัจฉานจะมีการกระทำที่ต่างจากมนุษย์ คือ ไม่กินอาหารแบบมนุษย์ และไม่มีความเห็นอกเห็นใจหรือยับยั้งชั่งใจแบบมนุษย์ นักเขียนยังสร้างให้มักกะลีผลออกเล่าเหยื่อที่เป็นมนุษย์อย่างโหดเหี้ยมเพื่อดำรงชีพ และเพื่อตอกย้ำสัญชาตญาณความเป็นสัตว์เดรัจฉานที่แตกต่างจากมนุษย์ ความเป็นอื่นอย่างแท้จริงระหว่างเผ่าพันธุ์มนุษย์กับสัตว์

ประเด็นที่สาม อุปลักษณ์ให้สัตว์เป็นเหมือนมนุษย์ คือ “มักกะลีผล” มีลักษณะภายนอกที่เหมือนหรือคล้ายคลึงกับมนุษย์ กล่าวคือ มีรูปร่างภายนอกเป็นหญิงสาวสวย แต่ก็มีบางอย่างที่ต่างจากมนุษย์เช่น นิ้วมียาวเสมอกัน หัวแม่มือ และข้อมือ ข้อเท้าไม่มีปุ่มกระดูก การนำเสนอดังกล่าวของนักเขียน คือการเลียนแบบให้มักกะลีผลหรือสัตว์เป็นแบบมนุษย์ผู้หญิง เพื่อตอกย้ำว่ามักกะลีผลคือธรรมชาติที่มีความเหมือนและแตกต่างจากมนุษย์

ประเด็นที่สี่ สัตว์เหนือกว่ามนุษย์ ที่ปรากฏคือ นักเขียนสร้างให้มักกะลีผลเป็นสัตว์ที่มีความสามารถพิเศษเหนือกว่ามนุษย์ มักกะลีผล ฉลาด สามารถเลียนแบบการใช้ชีวิตให้เป็นเหมือนมนุษย์ได้ สามารถเจริญเติบโตได้ไว มีพลังกำลังที่แข็งแรง คล่องแคล่วว่องไว และสามารถแปลงกายได้สองแบบ แบบแรก คือ เป็นหญิงสาวสวย และแบบที่สองรูปลักษณ์อันน่าเกลียดน่าสะพรึงกลัวประดุจสัตว์ร้าย ดังนั้น มนุษย์จึงมีความสามารถที่ด้อยกว่าสัตว์จึงพ่ายแพ้ต่อความสามารถของสัตว์นั่นเอง

ประเด็นที่ห้า การช่วงชิงอำนาจ ที่ปรากฏพบว่า นักเขียนนำเสนอให้เห็นการช่วงชิงอำนาจในสองลักษณะ คือ มนุษย์ต้องการแย่งชิงความเป็นใหญ่เหนือสัตว์ และสัตว์ต้องการแย่งชิงความเป็นใหญ่เหนือกว่ามนุษย์

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง “นางครวญ : การศึกษาเชิงนิเวศในมุมมองสัตว์ศึกษา” ผู้วิจัยมีข้อสังเกตว่า การประกอบสร้างความเป็นสัตว์ในนวนิยายเสมือนการตอกย้ำให้เห็นความแตกต่างระหว่างมนุษย์กับสัตว์อย่างชัดเจน เพื่อให้มนุษย์กดขี่สัตว์หรือธรรมชาติได้อย่างเต็มที่ นอกจากนี้ นักเขียนยังใช้ตัวละครที่เป็นสัตว์ตอบโต้ และต่อรองกับแนวคิดมนุษย์นิยมผ่านประเด็นการช่วงชิงอำนาจ โดยนักเขียนนำเสนอให้ตัวละครสัตว์มีการตอบโต้แนวคิดมนุษย์เป็นศูนย์กลางผ่านการสร้างให้สัตว์มีความต้องการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์มนุษย์ เพื่อให้เผ่าพันธุ์ของตนดำรงอยู่เท่านั้น สอดคล้องกับการศึกษาของกิตติกานต์ หะรารักษ์ (2563, บทคัดย่อ) เรื่อง การต่อรองกับแนวคิดมนุษย์เป็นศูนย์กลาง : กรณีศึกษานวนิยายร่วมสมัยที่มีสัตว์เป็นตัวละครเรื่องพบว่า ตัวละครที่เป็นสัตว์ถูกใช้ต่อรองกับคุณค่าที่มนุษย์กำหนดให้กับพวกมัน โดยสัตว์สามารถแสดงออกในเชิงจริยธรรมได้

แม้ว่าการแสดงออกดังกล่าวจะถูกขับเคลื่อนด้วยสัญชาตญาณก็ตาม การนำเสนอดังกล่าว จึงทำให้เห็นการช่วงชิงอำนาจ เพื่อให้ฝ่ายของตนเองเหนือกว่าอีกฝ่าย โดยเป็นการนำเสนอในมุมกลับกันเพื่อให้สัตว์นั้นสามารถได้กลับความเป็นอื่นของมนุษย์ด้วยการฆ่าเพื่อช่วงชิงความเป็นหนึ่ง

ข้อสังเกตประเด็นต่อมา นวนิยายเรื่องนางครวญนอกจากจะเป็นนวนิยายแนวสยองขวัญแล้ว ยังแฝงภาพแทนของสัตว์หรือธรรมชาติที่พยายามตอบโต้หรือต่อรองกับอำนาจของมนุษย์เพื่อช่วงชิงความเป็นใหญ่ผ่านตัวละครสัตว์หิมพานต์ และมนุษย์ผู้ต่ำต้อย สอดคล้องกับอรรถวรรณฤทธิ์ศรีธร (2562, น. 154) ที่ได้ศึกษาเรื่อง จากงูกลายเป็นคน จากคนกลายเป็นงู: ความลึกลับของความเป็นมนุษย์ และความเป็นสัตว์ในนวนิยายเรื่อง “นาคี” แสดงให้เห็นว่า มนุษย์อาศัยจิตวิญญาณของธรรมชาติในการดำรงชีวิต การปฏิเสธ และโยยหาความเป็นสัตว์เป็นการมองเจ้าแม่นาคีในฐานะความอูจจารที่เป็นตัวของตัวเอง เจ้าแม่นาคีเป็นตัวแทนความไม่เสถียรของมนุษย์แล้วยังแสดงให้เห็นว่าร่างของมนุษย์ไม่ได้มีความยิ่งใหญ่ การศึกษาเรื่องนี้จึงแสดงให้เห็นถึงความยิ่งใหญ่ของธรรมชาติ และความต่ำต้อยของเผ่าพันธุ์มนุษย์ผ่านตัวละคร “คำแก้ว” และ “เจ้าแม่นาคี” นอกจากนี้ ยังพบการศึกษาของอรรถวรรณฤทธิ์ศรีธร (2566, น. 145-146) เรื่อง ค้างคาวดูดเลือด สายพันธุ์ต่างถิ่น และความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติในนวนิยายเรื่อง พันธะรัตติกาล ของ นันทนา วีระชน ที่แสดงให้เห็นว่าธรรมชาติยิ่งใหญ่เหนือกว่ามนุษย์โดยตัวบท นำเสนอภาพค้างคาวดูดเลือดในฐานะสายพันธุ์ต่างถิ่นที่เข้ามาคุกคามมนุษย์ แม้จะแสดงให้เห็นถึงความร้ายกาจของธรรมชาติผ่านตัวละครค้างคาวดูดเลือด แต่ก็ทำให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติในมิติที่มนุษย์ยอมจำนนกับธรรมชาติเช่นเดียวกัน

นางครวญ : การศึกษาเชิงนิเวศในมุมมองสัตว์ศึกษา จึงแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ การประกอบสร้างภาพแทนธรรมชาติผ่านมุมมองสัตว์ศึกษาว่า มนุษย์มักสร้างความเป็นอื่นให้สัตว์แตกต่างจากมนุษย์ทุกด้าน ทั้งด้านความเป็นสัตว์ลึกลับ เป็นสัตว์เดรัจฉาน มีความเหมือนมนุษย์ เหนือกว่ามนุษย์ และพยายามช่วงชิงอำนาจกับมนุษย์ สิ่งเหล่านี้เป็นการตอกย้ำให้เห็นถึงความยิ่งใหญ่ของธรรมชาติ และมนุษย์คือผู้ต่ำต้อยกว่าผ่านตัวบทนวนิยาย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

การศึกษาในครั้งนี้ใช้นวนิยายเพียงเรื่องเดียวมาศึกษาด้วยกรอบแนวคิดสัตว์ศึกษา ควรเพิ่มตัวบทนวนิยายให้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรนำตัวบทวรรณกรรม เช่น นวนิยาย เรื่องสั้น นิทาน ตำนาน วรรณกรรมท้องถิ่น หรือสำนวน สุภาษิต คำพังเพยที่เกี่ยวกับสัตว์มาศึกษาโดยใช้กรอบแนวคิดสัตวศึกษา เพื่อให้เห็นการประกอบสร้างภาพแทนธรรมชาติที่หลากหลายมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กิตติกานต์ หะราภิรักษ์. (2563). *การต่อรองกับแนวคิดมนุษย์เป็นศูนย์กลาง: กรณีศึกษานวนิยายร่วมสมัยที่มีสัตว์เป็นตัวละคร*. (วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาวรรณคดีเปรียบเทียบ, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).
- ชญาดา ชูชัยสิงห์กุล. (2561). เจ้าเอ๋ย...เจ้ากรงหัวจุก : ภาพสะท้อนนิเวศสำนักเชิงจริยศาสตร์ที่วาดด้วยเรื่องของสัตว์. ใน *เอกสารประกอบการประชุมหาญใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 9*. (น. 13-26). สงขลา: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- ดารินทร์ ประดิษฐ์ทัศนีย์. (2560). การวิจารณ์วรรณกรรมแนวนิเวศ (Ecocriticism) : บทแนะนำเบื้องต้น. ใน *рінฤทัย สัจจพันธุ์ (บรรณาธิการ), ทฤษฎีกับการวิจารณ์ศิลปะ: ทักษะของนักวิชาการไทย* (น. 236-327). ปทุมธานี: นาค.
- ธัญญา สังขพันธานนท์. (2560). ใช้เพียงแต่จฉาน: สัตวศึกษาในมุมมองของการวิจารณ์แนวนิเวศ. ใน *рінฤทัย สัจจพันธุ์ (บรรณาธิการ), ทฤษฎีกับการวิจารณ์ศิลปะ: ทักษะของนักวิชาการไทย* (น. 328-407). ปทุมธานี: นาค.
- ภาคินัย. (2559). *นางครวญ*. กรุงเทพฯ: ก้าวกระโดด.
- ราชบัณฑิตยสภา. (2556). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554*. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- อรรณณ ฤทธิ์ศรีธ. (2562). จากงูกลายเป็นคน จากคนกลายเป็นงู: ความลักลั่นของความเป็นมนุษย์และความเป็นสัตว์ในนวนิยายเรื่อง“นาคี”. *วารสารมนุษยศาสตร์วิชาการ*, 26(1), 153-178.
- _____. (2566). ค้างคาวดูดเลือด สายพันธุ์ต่างถิ่น และความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติในนวนิยายเรื่อง พันธะรัตติกาล ของ นันทนา วีระชน. *วารสารภาษาและวรรณคดีไทย*, 40(1), 145-181.